zondag 14 maart 2021, Stadskerk (OCP), Nijmegen, Vierde zondag van de Veertigdagentijd, zondag 'Laetare; voorganger: Toine van den Hoogen

[openingslied:]
Liedboek 546, 'Weest blijde nu'
t.: Willem Barnard, m.: Willem Vogel
te beluisteren op: https://www.youtube.com/watch?v=Jam6tTVXdVQ

1**.** Wees(t) blijde nu, in 't midden van het lijden
Verheug u, want gij zijt niet vruchteloos,
De koning komt de vredesstad bevrijden
En de woestijn zal bloeien als een roos.

2. Jeruzalem, verheug u in de vrijheid,
stad van de Heer, die zeer te loven is !
Wij heffen 't hoofd omhoog, o Sion, gij zijt
ons aller moeder, stad die boven is.

3. Jeruzalem, de stad van de belofte,
verwacht een nieuw bestaan van hogerhand.
De Zoon daalt van de Vader uit de hoogte
en maakt de aarde tot zijn vaderland.

4. Daar zal zijn zegen zich alom verbreiden,
in heel de wereld overvloed van brood.
Zo zal het zijn aan 't einde van de tijden:
de dageraad van God is rozerood.

5. Die in uw lijden zijt teneergezeten,
leeft uw verlosser gretig tegemoet,
want deze tijden zijn U toegemeten,
maar als Hij komt, dan maakt Hij alles goed.

[gebed:]

God,
Hier bij ons ben je, geloven we,
Hier bij ons blijf je, hopen we,
Hier met ons deel je onze liefde en verbondenheid.

[Evangelie: Johannes 6, 1-15)

1 Daarna ging Jezus naar de overkant van het Meer van Galilea (ook wel het Meer van
Tiberias genoemd). 2 Een grote menigte mensen volgde hem, omdat ze gezien hadden welke
wondertekenen hij bij zieken deed. 3 Jezus ging de berg op, en ging daar met zijn leerlingen
zitten. 4 Het was kort voor het Joodse pesachfeest.
5 Toen Jezus om zich heen keek en zag dat die menigte naar hem toe kwam, vroeg hij aan
Filippus: 'Waar kunnen we brood kopen om deze mensen te eten te geven?' 6 Hij vroeg dat
om Filippus op de proef te stellen, want zelf wist hij al wat hij zou gaan doen. 7 Filippus
antwoordde: 'Zelfs tweehonderd denarie zou niet voldoende zijn om iedereen een klein
stukje brood te geven.' 8 Een van de leerlingen, Andreas, de broer van Simon Petrus, zei: 9
'Er is hier wel een jongen met vijf gerstebroden en twee vissen – maar wat hebben we
daaraan voor zo veel mensen?' 10 Jezus zei: 'Laat iedereen gaan zitten.' Er was daar veel
gras, en ze gingen zitten; er waren ongeveer vijfduizend mannen. 11 Jezus nam de broden,
sprak het dankgebed uit en verdeelde het brood onder de mensen die er zaten. Hij gaf hun
ook vis, zo veel als ze wilden. 12 Toen iedereen volop gegeten had zei hij tegen zijn
leerlingen: 'Verzamel nu de overgebleven stukken brood, zodat er niets verloren gaat.' 13
Dat deden ze en ze vulden twaalf manden met wat overgebleven was van de vijf
gerstebroden die men had gegeten. 14 Toen de mensen het wonderteken dat hij gedaan had
zagen, zeiden ze: 'Hij moet wel de profeet zijn die in de wereld zou komen.' 15 Jezus begreep
dat ze hem wilden dwingen om mee te gaan en hem dan tot koning zouden uitroepen.
Daarom trok hij zich terug op de berg, alleen.

[overweging:]

Vandaag is het – midden in de vastentijd – zondag *Laetare*, de zondag die in de klassieke liturgie begint met de aanhef *Laetare*, dat is latijn voor: *Verheug je*, wees blij. Waarom die oproep? Cynisch gesproken zou je blij kunnen zijn dat de vastentijd er alweer half op zit, dat we er alweer bijna vanaf zijn. Maar de liturgie roept hier een perspectief op, het perspectief van het paasfeest. Het uitzicht daarop laat ook de liturgische kleur vandaag een beetje veranderen. Het paars verandert in roze, dichter naar het wit van Pasen.

Wees blij!!

Waarom zouden we blij kunnen zijn? Ik denk dat veel mensen blij zijn dat er nu licht daagt aan het einde van de tunnel die de coronatijd is. Er is een vaccin, het inentingsprogramma begint goed op gang te komen, de statistieken zijn niet ongunstig, er wordt ons een mooie zomer beloofd met veel meer mogelijkheden. Mensen dromen steeds vaker hardop van uitzicht en perspectief, maken weer plannen voor hun vakantie, een stip op de horizon.

Wees blij!!

Kunnen leven met een stip op de horizon. Dat is verheugend, dat maakt blij indien je dat kunt, of het maakt je cynisch indien voor jou het *momentum* toch al voorbij is, je onder ogen moet zien dat je zaak of bedrijf onherstelbaar is weggezakt, je geliefde er niet meer is, je na al die maanden met maatregelen tegen corona bijna niet meer weet wat “knuffelen” en “geknuffeld worden” is. Een stip op de horizon kan blij maken indien je je veerkracht nog hebt of kunt terugvinden, indien er mensen zijn die je daarbij de hand rijken.

Wees blij!!

Het verhaal van de vijf broden en twee vissen is welbeschouwd van een onthutsende nuchterheid. Met de middelen die we hebben kan eigenlijk nauwelijks iets, zegt de verteller. Er is veel hoop, ja, dat wel, maar vijfduizend mensen … Als onze berichten over beschikbare vaccins zo onthutsend zouden zijn, zouden de autoriteiten nog met een heel ander probleem worden geconfronteerd! Dan zou zondag *Laetare* beter niet in roze noch in paars maar in zwart doorgebracht moeten worden.

Wees blij, zingt de liturgie evenwel. Niet omdat in het evangelie van Johannes een soort ‘geheim’ vaccin wordt opgevoerd. Vaccins doen geen wonderen en wonderen zijn geen vaccin. De Evangelietekst van deze zondag gaat over een manier van kijken naar en beleven van een stip op de horizon die wonderlijk is, getuigt van een soort ‘power’ die uit een onverwachte hoek komt en in een onverwachte maar werkelijke menselijke mogelijkheid schuilt. Volgens het verhaal over de vijf broden en twee vissen zit het punt op de horizon in de kracht van het delen, het delen van dagelijks eten en voedsel.

De dichter Huub Oosterhuis heeft ooit geschreven:
Breken en delen
Zijn wat niet kan
Doen wat ondenkbaar is
Dood en verrijzenis.

‘In a nutsell’ is dit de kern van het verhaal over de vijf broden en twee vissen. Het verhaal vertelt hoe wonderlijk het delen van eten en drinken de scheidingen en splitsingen die ontstaan door corona, overwint en hoe wonderlijk delen van eten en drinken mensen verenigt. Er zijn in deze dagen voor de verkiezingen nogal eens stemmen te horen van mensen die roepen “geef ons onze vrijheid terug”. Het virus heeft genoopt om vele en belangrijke vrijheidsbeperkingen in te voeren, tot ontsteltenis van velen. In het verhaal van de vijf broden en twee vissen wordt een uitdagend perspectief geschetst hoe we onze vrijheid samen kunnen terugvinden en waarin deze vrijheid bestaat. Het punt op de horizon waar we naar snakken bestaat in het delen van eten en drinken. Daarom is de oproep van zondag *Laetare* geen uitnodiging tot cynisme maar een oproep om te vieren dat dit – alvast roze gekleurd – een doorslaggevende stap is op weg naar dit punt op de horizon.

Maar intussen is jouw bedrijf wellicht onherstelbaar beschadigd en weggezakt, intussen is je geliefde overleden, intussen weet je niet meer wat “knuffelen” is. Delen en eten en drinken is voor hen die leven, is voor hen die kunnen en willen (voort-)leven, is voor de overlevers. Dus toch cynisme, dus toch gelatenheid en passiviteit, dus toch onherstelbaar verdriet over wat verloren is?

Is er een punt op de horizon voor ons die zeggen en meemaken ‘*wat ondenkbaar is’*, voor ons die hebben meegemaakt *‘wat niet kan’*?

In de christelijke liturgie leeft het intense besef dat het punt op de horizon – delen van eten en drinken – met name bedoeld is voor wie heeft afgehaakt, bedoeld is voor wie ontroostbaar is over wat verloren is. Er is in de christelijke liturgie de vreugde over het terugvinden van een punt op de horizon, maar er is binnen dat punt op de horizon ook de stilte en de leegte waarin de overlevenden naast hen blijven staan voor wie dat niet meer denkbaar is en die dat niet meer mogelijk achten. Er is geen Pasen zonder Goede Vrijdag. *Dood en verrijzenis* luidt daarom de laatste regel van de dichter. Het punt op de horizon is tenslotte een ‘verdwijnpunt’. Het punt op de horizon zuigt onze hernieuwde energie om te leven en veranderd door te leven, op.

Dat roept vanuit de christelijke liturgie twee belangrijke vragen op. De eerste vraag luidt of wij, de levenden, de overlevers, genoeg compassie, herinneringskracht en stil geduld kunnen en willen opbrengen om naast hen te blijven staan die zo beschadigd zijn door wat er verloren is dat ze niet verder kunnen of willen. De tweede vraag is of wij, de overlevers, de levenden genoeg verbeeldingskracht hebben en daadkracht om dóór te leven op een manier die ons gezamenlijk bestaan vernieuwt. Vanuit onze liturgie zal een christelijke gemeenschap niet vragen om aan ons onze vrijheid terug te geven. Ze zal eerder zelf en met een zo breed mogelijk geheel van anderen zich afvragen waarin onze vrijheid zal dienen te bestaan en hoe we daaraan allen kunnen werken. Het is zo niet bedoeld tevoren, voorafgaande aan de pandemie, maar de komende verkiezingen bieden daarom daarvoor een mooie gelegenheid. Het punt op de horizon zal ook het punt kunnen worden waaruit nieuwe energie en maatschappelijk perspectief zal voortvloeien. Want verrijzenis begint niet pas nadat je bent gestorven maar vindt plaats tijdens je leven.

Daarom is het motto van deze zondag: wees blij!!

[lied bij de voorbeden:]
Liedboek 833, 'Neem mij aan zoals ik ben'
t./m.: John Bell, vertaling: René van Loenen/Henk van den Berg
te beluisteren op: https://www.youtube.com/watch?v=av84NmlOpNU

Neem mij aan zoals ik ben,
zuiver uit wie ik zal zijn,
leg uw zegel op mijn ziel
en leef in mij.

[voorbeden:]

Laten we gedenken allen die reeds lang geleden ons zijn ontvallen maar nog steeds in ons leven aanwezig zijn;
Laten we gedenken allen die stil en zonder ophef ons bestaan hebben verlaten omdat we niet bij elkaar konden komen om hen te herdenken;
Laten we gedenken alle levenden die verward door deze crisis van de pandemie het zicht op hun leven kwijtgeraakt zijn;
Laten we gedenken alle vriendinnen en vrienden die we al zolang niet echt meer hebben kunnen ontmoeten;
Laten we gedenken allen die met ons bidden willen om uitzicht in deze crisis.

[Onze Vader:]

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit
tot in eeuwigheid. Amen.

[vredeswens]

Ga deze dagen in met een gevoel dat je sterk genoeg bent om de tijd te verduren.
Ga deze dagen in met een gevoel dat je inventief genoeg bent om nieuw perspectief te ontwaren.

[slotlied:]
Liedboek 383, 'Zeven was voldoende'
t.: Willem Barnard, m.: Piet van Aalten
te beluisteren op: https://www.youtube.com/watch?v=ucvUEZf7BaY

1. 1. Zeven was voldoende,
Vijf en twee,
Zeven was voldoende,
voor vijfduizend
op de heuvel langs de zee.

2. Zeven is voldoende,
brood en vis,
Jezus is voldoende,

voor ons allen
als de kring gesloten is.

3. Zeven is voldoende,
toen en nu,
Zeven is voldoende,
Alle dagen
van ons leven, dank zij U.

4. Voed ons met uw leven,
vis en brood,
alle zeven dagen,
Gij verzadigt
alles met uw offerdood.

5. Want Gij zijt de eerste
rond alom,
ja, Gij zijt de eerste
En de laatste,
Kom, o Here Jezus - kom!

[zegenbede:]

Moge de god die je zoekt in je leven, je tegemoetkomen met een zegen:
Een zegen over jouw lijf en leden,
Een zegen over je fantasie en verbeelding,
Een zegen over energie en daadkracht,
Een zegen die je draagt, een zegen die je voortdrijft, een zegen die je rust geeft.

Toine van den Hoogen, t.vdhoogen@gmail.com